

Евфемізми як лексичний засіб вираження категорії політкоректності та їх переклад (на матеріалі американської та британської преси)

Шифр «Політична коректність»

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЛІТКОРЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ	5
1.1. Поняття політичної коректності та передумови виникнення цього феномену	5
1.2. Види політкоректної лексики	7
1.3. Політична коректність у контексті евфемії	10
РОЗДІЛ II. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ І ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЛІТИЧНОЇ ЕВФЕМІЇ	13
2.1. Особливості перекладу евфемізмів у сучасній англомовній пресі	13
2.1.1. Переклад одиниць на позначення національної та расової належності	16
2.1.2. Переклад одиниць гендерної політкоректності	18
2.1.3. Переклад одиниць соціальної політкоректності	20
2.1.4. Переклад одиниць на позначення фізичних, психічних та розумових якостей	22
ВИСНОВКИ	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	26

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Динамічний розвиток суспільства, поширення толерантності й демократизації, а також процеси глобалізації сприяють культурним трансформаціям. Велику роль щодо відображення нових реалій життя та сучасних метаморфоз літературної норми відіграють ЗМІ. З цього виникає необхідність дослідження політкоректної лексики саме в медіа текстах, що фіксують найновіші мовні тенденції та найглибше обґрунтовують вживання політкоректних одиниць.

Проблемі теоретичного обґрунтування евфемізації у мовознавстві приділяється значна увага. Ті чи інші аспекти цього процесу певною мірою досліджено й описано в працях багатьох мовознавців ХХ ст., зокрема, С.Г.Тер-Мінасової, Р.Й. Вишнівський, Л.В. Зайко, О.Б. Сінькевич та ін. Так, в англійському мовознавстві евфемізація стала вже традиційною галуззю для вивчення, підтвердженням чому слугує видання низки словників, зокрема: Holder R. «Dictionary of American and British euphemisms: The language of evasion, hypocrisy, prudery and deceit»; Neaman J., Silver C. «Kind words: A thesaurus of euphemisms».

Проте дискусії, які і досі ведуть лінгвісти, відсутність праць перекладацького характеру, які б безпосередньо ґрунтувалися на функціонуванні політкоректних одиниць у ЗМІ та недостатнє вивчення низки питань щодо їх відтворення при перекладі спонукають до подальших пошуків у цьому напрямі та визначають **наукову новизну** дослідження.

Мета роботи полягає у дослідженні прагматичних та лексико-семантичних особливостей евфемізмів як лексичного засобу вираження категорії політкоректності на матеріалі сучасної американської та британської преси.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- з'ясувати сутність поняття «політична коректність», визначити передумови виникнення цього феномену;
- виокремити види політкоректної лексики;

- дослідити явище політкоректності у контексті евфемії;
- розглянути особливості перекладу політкоректних евфемізмів у сучасній англомовній пресі

Об`єктом дослідження є політично-коректні евфемізми та їх лексико-семантичні групи.

Предметом дослідження є способи відтворення евфемізмів при перекладі.

Матеріалом дослідження є медіатексти 2019-2020 років, зокрема таких видань як: *The New York Times* та *The Guardian*.

Методи дослідження. У роботі використано як загальнонаукові так і власне лінгвістичні методи: теоретичного аналізу та синтезу лінгвістичної літератури (для систематизації різних підходів до вивчення поняття евфемізмів); описовий (для інтерпретації політкоректних одиниць); контекстуальний (для визначення лінгвістичних та екстралінгвістичних особливостей евфемізмів); зіставний (для виявлення спільних і відмінних рис політкоректних одиниць у зіставляваних мовах), узагальнення (для підведення підсумків дослідження).

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЛІТКОРЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ

1.1 Поняття політичної коректності та передумови виникнення цього феномену

Політична коректність (від англ. *political correctness*) – термін, що описує стиль мовлення, ідеї, політику, поведінку, які мають мінімізувати образу расових, релігійних, культурних чи інших груп. Оскільки під політичною коректністю розуміється, перш за все, мовна політкоректність, існує тенденція прибирати з мови (та з мовлення) ті слова і вирази, які можуть зачепити почуття людини мовною нетактовністю, образити особу прямолінійною вказівкою на стан здоров'я, вік, сексуальну орієнтацію або стать [25 с. 95].

Єдине визначення поняття «політична коректність» відсутнє, так, на думку М. Г. Комлева: «політична коректність, політкоректність – закріплене в США поняття-лозунг, яке демонструє ліберальне спрямування американської політики, що має справу не стільки зі змістом, скільки з символічними образами та коригуванням мовного коду. Мовлення декодується знаками антирасизму, екологізму, толерантного ставлення до національних та сексуальних меншин, боротьби проти СНІДу» [32]. За визначенням С. Г. Тер-Мінасової, «політична коректність мови виражається в прагненні знайти нові способи мовного вираження замість тих, які зачіпають почуття і гідність індивіда, пригнічують людські права звичною мовною нетактовністю і прямолінійністю» [20, с. 385-386].

Політична коректність – це свого роду добровільний суспільний кодекс поведінки, що передбачає неприпустимість принизливих згадувань про фізичні або психічні вади третіх осіб, про їх расову, релігійну чи національну приналежність, дотримання рівності статей в громадському та приватному житті [1, с. 5-6].

На думку З. С. Трофімової «політична коректність» з'явилася у зв'язку з виникненням ідеї культурного плюралізму і відповідної необхідності нової ідеології у відтворенні творів літератури і мистецтва, досягнень суспільного і

політичного життя, що стосується представників всіх етнічних і сексуальних меншин [34].

Автори соціологічного словника-довідника Т. Лоусон і Д. Геррод визначають політичну коректність як прагнення виключити будь-який прояв дискримінації людей за ознакою статі, етнічної приналежності, фізичних здібностей або сексуальної орієнтації [33; 31].

Мовознавець Джефрі Г'юз в роботі «Політична коректність: історія семантики та культури» пише: «З точки зору лінгвістики, проект політичної коректності почався з переважно ідеалістичного й навіть пуританського прагнення почистити мову за допомогою її позбавлення деяких властивостей, що мали упереджений характер [29, с. 3].

Лінгвокультурний феномен політичної коректності виник в США наприкінці 60-х років ХХ століття. Розвиток цього явища був зумовлений лібералізацією суспільного устрою, появою нових тенденцій в житті суспільства та збереженням у мові одиниць, які мали дещо негативну конотацію стосовно цих змін. Боротьба за політичну коректність розпочалася в зв'язку з публічними виступами афроамериканців проти використання етнічної назви «black», яка має негативну конотацію на противагу позитивній у лексемі «white» (*black market* – чорний ринок, *blackmail* – шантаж, *blacklist* – чорний список; *white-collar* – білий комірець (працівник, зайнятий інтелектуальною працею), *whitelist* – рекомендаційний список, *whitehall* – англійський уряд) [4, с. 71-72]. Так соціокультурна зумовленість мовного явища перетворилась у гостру політичну проблему, вирішення якої призвело до вагомих змін в усіх варіантах англійської мови.

Термін «політична коректність» почав широко використовуватись лише з 80-х років ХХ століття. Саме тоді консерватори з американських університетів почали вживати його для позначення соціальних рухів, що виступали за встановлення кодексів поведінки, що виключали б прояви расизму, сексизму, гомофобії або інших неприйнятних форм поведінки [19].

Зарубіжні дослідники акцентують на тому, що явище політкоректності виникло і поширилося на території американських коледжів і університетів, як центрів науки та культури [27, с. 72].

Попри динаміку позитивного впливу на розвиток сучасної англійської мови, рух за політичну коректність, на думку багатьох лінгвістів, лише псує природну мову. Ряд вчених, Л. Віссон, Є. Попу та Л. В. Зайко, надають негативної оцінки явищу політкоректності, зазначаючи, що воно часто є абсурдним, нелогічним і спотворює реальність, а суспільна заборона називання речей своїми іменами наносить непоправну шкоду свободі мови [2, 8, 30].

Так, Н. Толстая та Л. Віссон, критикуючи політкоректність у своїх працях, заявляють, що вона є результатом американської ідеї про рівність всіх людей, коли насправді люди не можуть бути абсолютно рівними, оскільки мають різну систему цінностей, рівень інтелектуального та морального розвитку і саме ця неоднорідність суспільства є природно вмотивованою [2, с. 40; 22].

У свою чергу І. М. Фесенко висловлює побоювання, що політична коректність може стати інструментом викривлення та приховування інформації [23].

Зважаючи на усі визначення політичної коректності, вважаємо за доцільне надати власну дефініцію цього поняття, під яким розуміємо культурний та лінгвістичний феномен, що полягає у використанні лексичних одиниць з нейтральною конотацією на позначення одиниць з негативною конотацією.

1.2. Види політкоректної лексики

Політкоректні терміни складають особливу групу неологізмів, які свідомо створюються носіями мови для заміни лексичних одиниць, що з тих чи інших політичних або соціальних причин починають сприйматись як принизливі.

Серед політкоректних термінів можна виділити такі групи лексичних одиниць:

1) одиниці на позначення расової й національної належності, наприклад *African American* (афроамериканець), *Indigenous People* (корінне населення Америки), *Inuit*, *Native Alaskan* (інуїт – на позначення ескімосів). Цікаво, що слово «Oriental» – виходець зі Сходу, – замінюють на терміни «*Asian American*», «*Pacific American*», «*Pacific Islander*», «*Oceanian American*», які вказують на географічне походження і не враховують особливостей культури, в яких сформувалася особистість [3; 24];

2) одиниці на позначення гендерної приналежності, наприклад, спроби створити замітники слова «woman», які не є похідними від man – *womyn*, *wimmin*, *wimyn*, *wofem*, *womban*, *womon*; *pre-womyn* (girl), словотворення з уникненням чоловічого компонента в назвах – *to person* (to man), *herstory* (history), *efemcipated* (emancipated [5, с .4]);

3) одиниці для нівелювання статевої приналежності, наприклад, звертання *Mx* (статеві нейтральне звертання, альтернативне до Mr, Ms);

4) одиниці для нівелювання статусної приналежності, наприклад, звертання *Ms* /'mɪz/, /mɛz/ (звертання до жінки, незалежно від її сімейного стану; також вживається у випадку розлучення; загальноприйняте в бізнесі [18]);

5) одиниці, які позначають фізичні чи психічні особливості людини – наприклад, синоніми на позначення людини з надмірною вагою: *a person with an alternative body image*, *a horizontally challenged person*, *differently sized person*; синоніми на позначення літніх людей – *chronologically gifted*, *experientially enchanced*, *advanced in years*; слова на позначення розумової неповноцінності – *intellectually challenged*, *alternatively schooled*, *Sun children*; психічних вад – *emotionally different*; *socially misaligned*, *moonchild*; зовнішніх недоліків – *comb-free*, *hair-disadvantaged*, *cosmetically different*; замість «*desease*» (хвороба, захворювання) кажуть «*condition*» (стан; наприклад, *mental condition* – психічний стан) [3, с. 5];

б) одиниці на позначення непрестижних професій, що підкреслюють їхню важливість для суспільства – *sanitation engineer*, *environmental hygienist*;

domestic artist («homemaker»); *information retrieval administrator* («filing clerk»), *exterminating engineer* (замість «rat catcher»), *vehicle appearance specialist* («car washer»), *daycare provider, child care provider* («nurse» – у значенні «няня») [3; 24];

7) гендерно нейтральні одиниці, переважно на позначення професій, де нейтралізовано морфеми на позначення роду: *actron* («actor/actress»), *waitron, waitperson* («waiter/waitress»), *member of the clergy* («clergyman»), *law enforcement officer* («militiaman/ militiawoman»). Також слушно зазначити спроби створення гендерно нейтральних займенників на лексичному рівні: *ze, zie, xe* (замість «he/she»), *hir, zir, хур* (замість «his/her»), *hirsself, zirsself, хemself* (замість «himself, herself»); спроби створення гендерно нейтральних займенників на графічному рівні: *s/he, (s)/he, he/she* (замість «he» або «she»); тенденцію до лексичної заміни займенників «his/her» на гендерно нейтральний займенник «*their*» [5];

8) одиниці на позначення соціальних та побутових явищ – *meltdown* (crisis), *pro-life* (anti-abortion), *gender reassignment* (sex change), *displaced homeowner, involuntarily undomiciled* (vagrant), *chemically challenged* (drug addict), *cybernetically challenged* (net addict), *involuntarily leisured* (unemployed), *assault with a deadly weapon* (cigarette smoking), *alternative dentation* (false teeth), *academic dishonesty* (cheating in school), *incomplete success* (failure).

10) одиниці комерційної політкоректності, поява яких зумовлена прагненням догодити клієнтові або привернути увагу покупців. Так, щоб залучити покупчинь великих розмірів, власники й директори магазинів виявляють винахідливість у вигадуванні компліментних вивісок: «*BIB*» – скорочено від «Big Is Beautiful» (Великий розмір – це чудово), «*Renoir Collection*» (ренуарівська колекція). Пральні порошки продають у трьох упаковках: «small» (маленька), «medium» (середня), та замість лячного «large» (велика) пишуть більш «коректне» та приємне слово «*family*» (сімейна) чи «*Jumbo*» (за ім'ям мультиплікаційного слоненяти). Недорогі речі іменують *budget-friendly*, тобто «за доступною ціною». [3].

Інша група політкоректної лексики відволікає увагу від негативних явищ дійсності. Цю групу можна розділити на декілька підгруп: 1) одиниці, які завуальовують агресивні військові дії та терміни: *involvement* і *conflict* змінили лексеми *agression* і *war*, *bomb – device*, *neutralize – kill*, *aversion therapy – torture*, *nuclear crisis – nuclear war threat*, *strategic hamlet – concentration camp* [4, с. 96]; 2) одиниці, які пов'язані з негативними наслідками в соціально-економічній сфері: Протягом ХХ століття *economic crisis* було витіснено терміном *slump*, який було замінено на *depression*, а згодом на *recession*. Сучасні терміни на позначення економічної кризи: *period of economic adjustment*, *period of negative economic growth*, *meaningful downturn*, *temporary interruption of economic expansion*; 3) одиниці, які пов'язані зі злочинністю: *correctional facilities –prison*, *criminalized populations –felons*, *custody suite –prison cell*. Ув'язнених тепер називають *guests in a correctional institution*, *clients of correctional system*, *people enjoying temporarily hospitality from the state*.

1.3 Політична коректність у контексті евфемії

Низка дослідників розглядають політкоректність як один із виявів евфемії, як невід'ємний складник її мовного аспекту. «Евфемізм – стилістична фігура; навмисна зміна знаку певного поняття описовим найменуванням або іншим знаком для усунення небажаних, надто різких, недостатньо ввічливих слів шляхом їх пом'якшення або шифрування через заборону на вживання деяких слів, зумовлену соціально-політичними, історико-культурними, релігійними, етичними й естетичними чинниками» [17]. Не можна також не погодитися з думкою Л. П Крисіна, який визначає евфемізм як спосіб непрямого, перефразованого та пом'якшувального позначення предметів, властивостей чи дій [16]. Евфемізми та політкоректні одиниці розглядають як тотожні поняття: евфемію – як один із найбільш ефективних засобів вираження політично коректної лексики. Інші вчені зазначають, що політкоректні терміни лише інколи будуються за принципами евфемії, в таких випадках з'являється

політкоректний евфемізм, метою якого є прагнення не образити будь-яку групу населення [11].

Так, А.Г. Кирилов виокремлює низку спільних ознак: евфемія й політкоректність є лінгвосоціокультурними феноменами, які слугують для пом'якшення мовлення та мовленнєвих зворотів, є результатом підміни понять, проте вони диференціюються за сферами спілкування у суспільному житті. Евфемізми застосовуються у тактичному плані, застосовуються до всіх людей як свідомо, так і несвідомо. Політкоректна лексика використовується у стратегічному плані, застосовується до тих прошарків населення, які «притісняються», використовується свідомо [13, с. 145].

За висновками О.В. Шляхтіної, головною відмінністю політкоректності від евфемії є те, що політична коректність – це ставлення людини до оточуючих людей і явищ соціального життя, тобто лінія (політика) поведінки, а евфемія – це засіб вираження цього ставлення, засіб здійснення політкоректності на практиці, в мові [26].

Основною функцією політично коректних евфемізмів слід визнати функцію пом'якшення. У деяких випадках політично коректним евфемізмам властива і функція маскування негативного поняття, вуалювання суті того, що воно означає. Евфемія також може бути розглянута як спосіб табуїзації – за допомогою евфемізмів заміщується заборонене слово.

У більшості випадків в основі формування евфемізмів закладено принцип ввічливості. Цей принцип сформовано на основі теоретичних положень П. Грайс, який перший почав вводити систему базових постулатів чи принципів спілкування, що складають основу формування норм та правил мовленнєвої поведінки. Реалізація принципу ввічливості потребує дотримання такту, великодушності, схвалення, скромності, згоди, симпатії [28].

Проте не всі евфемізми слугують для позначення політкоректності у мові. Розглянувши класифікацію евфемізмів, що пропонує О. В. Ткачик, приходимо до висновку, що серед усіх груп евфемізмів політкоректними вважаються ті, що стосуються дискримінації, вказують на вік, зовнішній вигляд людини та її

соціальний стан. Проте серед евфемізмів є й ті, що не стосуються політкоректності. Це евфемізми, що слугують для вуалювання назв непристойних явищ, дипломатичні евфемізми, евфемізми мови реклами та ті, що стосуються негативних явищ дійсності, таких як смерть, війна, природні катаклізми [21, с. 52].

РОЗДІЛ II. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ І ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЛІТИЧНОЇ ЕВФЕМІЇ

2.1. Особливості перекладу евфемізмів у сучасній англomовній пресі

Тенденція до евфемізації мовлення є універсальною, але проявляється вона у кожній мові по-різному. Відтворення евфемізмів при перекладі може викликати певні труднощі. Питання адекватності та еквівалентності перекладу є важливою проблемою сучасного перекладознавства. Головне завдання перекладача полягає у чіткому відтворенні та збереженні змісту тексту оригіналу й усвідомленні особливостей вживання евфемізмів у мовах. Інколи важливо правильно зрозуміти підтекст. Для перекладу безеквівалентної лексики використовують перекладацькі трансформації. Перекладацькі трансформації – це міжмовні перетворення з метою досягнення перекладацької еквівалентності.

Проблеми, що виникають при перекладі політкоректних евфемізмів українською мовою, пов'язані передусім з вибором оптимального способу найбільш повного відображення смислу, закладеного у вихідній мові. Основні труднощі при перекладі викликані такими проблемами:

- складністю вибору еквівалентних слів, які відповідають смисловій точності, нормі, стилю вихідної мови;
- наявністю різних образів в англійській та українській мовах; необхідністю збереження національно-культурних особливостей;
- відмінності об'єктів евфемізації у різних мовах.

В. Н. Комісаров зазначає, що перекладацькі трансформації використовуються при перекладі в тому випадку, якщо у вихідному тексті мови оригіналу зустрічається нестандартна мовна одиниця на рівні слова, наприклад, власне ім'я, притаманне для початкової мовної культури і відсутнє в мові перекладу, термін в тій чи іншій професійній області, слова, що позначають предмети, явища і поняття, характерні для вихідної культури, але відсутні або мають іншу структурно-функціональну упорядкованість у мові перекладу [14, с. 76].

Переклад евфемізмів відбувається із використанням тих самих перекладацьких трансформацій, які використовуються при перекладі звичайної лексики. Серед типологій перекладацьких трансформацій найчастіше вказують на класифікації Я. І. Рецкер, Л. С. Бархударова, В. Н. Комісарова, Р. К. Міньяр-Белоручєва, Ж.-П. Віне та К. Дарбельне. У роботі розподілено ілюстративний матеріал відповідно до типології перекладацьких трансформацій В. Н. Комісарова:

1. Лексичні трансформації:

1.1. Формальні (транскрипція / транслітерація, калькування)

1.2. Лексико-семантичні (конкретизація, генералізація, модуляція, смисловий розвиток)

2. Граматичні трансформації:

2.1. Дослівний переклад (нульова трансформація)

2.2. Членування речень

2.3. Об'єднання речень

2.4. Граматичні заміщення (граматичної категорії, частини мови, члена речення, речення певного типу)

3. Лексико-граматичні трансформації:

3.1. Антонімічний переклад

3.2. Описовий переклад

3.3. Компенсація

І. В. Корунець та А. М. Кацев виділяють наступні способи перекладу евфемізмів: метод підбору еквівалентів, описовий переклад, метод додавання, конкретизація, генералізація, перифраз, калькування [15; 12].

При перекладі евфемістичної лексики не була використана жодна з наявних у переліку трансформацій, проте найчастіше у нашому дослідженні фігурували такі трансформації як: калькування, конкретизація, модуляція, описовий переклад та додавання.

Калькування – це особливий вид запозичення: утворення нового слова або нового значення слова через буквальний переклад відповідного

іншомовного елемента. Сутність калькування полягає у створенні нового слова або сталого поєднання в мові перекладу, що копіює структуру вихідної одиниці [10, с. 39].

Конкретизація – це лексична трансформація, внаслідок якої слово (термін) ширшої семантики в оригіналі замінюється словом (терміном) вузької семантики [10, с. 39].

Модуляція, або смисловий розвиток – це заміна слова або словосполучення мови оригіналу на слово або словосполучення у мові перекладу, значення яких можна вивести логічним шляхом з початкового значення [14, с. 177].

Описовий переклад – це лексико-граматична трансформація, за якої лексична одиниця мови оригіналу замінюється словосполученням, що експлікує її значення, тобто тим, що дає більш повне пояснення або визначення цього значення мовою перекладу [10, с. 39].

Метод додавання є ефективним засобом при перекладі евфемізмів з мови оригіналу, тому ним часто користуються перекладачі. Адже відтворення змісту евфемізмів у мові перекладу часто вимагає розгорнутих коментарів.

Трансформація додавання полягає у введенні в переклад лексичних елементів, що відсутні в оригіналі, з метою правильної передачі смислу речення (оригіналу), що перекладається, та / або дотримання мовленнєвих і мовних норм, що існують у культурі мови перекладу [10, с. 48].

Політична коректність є ще й явищем культурним. Тож політкоректні лексичні одиниці англійської мови, окрім того, що є реаліями та часто не мають еквівалентів в українській мові, також є неологізмами і тому перекладачам доводиться створювати неологізми в мові перекладу або ж застосовувати різноманітні лексичні способи перекладу, щоб якомога точніше передати денотативне та конотативне значення вищезгаданих елементів. У нашому дослідженні ми часто використовували метод уподібнення, що означає відтворення семантикостилістичних функцій реалії мови джерела реалією мови-перекладу.

Дослідження проводилось на матеріалі статей з видань *The New York Times* та *The Guardian* за такими тематичними групами: 1) одиниці для позначення національно-расової належності; 2) одиниці гендерної політкоректності; 3) одиниці соціальної політкоректності; 4) одиниці для позначення якостей.

2.1.1. Переклад одиниць на позначення національної та расової належності

Опрацювавши лексичний матеріал медійних текстів, що стосується національної та расової приналежності, ми виявили такі перекладацькі трансформації, як калькування, описовий переклад та додавання. Розглянемо детальніше на прикладах:

1. «Overall, comparing 2016 and 2020, Trump gained 4 percentage points with *African Americans*, 3 percentage points with *Latinos*, and 5 percentage points with *Asian Americans*». (The Guardian, November, 2020) – «Загалом, порівнюючи 2016 та 2020 роки, Трамп набрав 4 відсотки голосів від *афроамериканців*, 3 відсотки від *латиноамериканців* та 5 відсотків від *американців азіатського походження*».

Лексема «African American» є політично коректним лексичним варіантом слова «негро», проте має дещо звужене значення. В даному випадку переклад за допомогою калькування – «афроамериканець» є доречним.

Latino (мн. Latinos) – скорочене від Latin American – поширене на теренах США позначення американців, чиї родини походять з країн Латинської Америки. Відтворення цієї лексичної одиниці українською мовою шляхом адаптивного транскодування як *латинос / латиноси* з огляду на сферу побутування цієї лексеми та її смислові конотації (позначення людини іншого, неслов'янського походження) порушувало б певні етичні норми. Тож доречніше використати метод додавання і перекласти як *латиноамериканець*.

Політично коректна лексична одиниця *Asian American* схожа за своєю будовою на «African American», проте в Україні ця реалія маловідома, тому перекладати за допомогою кальки не є доречно. Тут слід вдатися до описового

перекладу, оскільки популярний варіант перекладу *азіат* є помилковим і означає жителя азійського континенту, а лексична одиниця «Asian-American» означає жителя США, у якого є азійське коріння.

2. «One thing few Americans understand is that *American Indians* and *Native Alaskans* were the last group in the United States to get citizenship and to get the vote». (The Guardian, October, 2020) – «Американцям варто зрозуміти одну річ: індіанці американського походження та уродженці Аляски були останньою групою у США, яка отримала громадянство та отримала право голосу».

«*Pacific Islanders* have been experiencing climate-induced disasters for years, now they have reached Australia». (The Guardian, February, 2020) – «Американці тихоокеанського походження роками переживали катастрофи, спричинені змінами кліматичних умов, тепер вони дійшли й до Австралії».

Знову ж таки, щодо лексем «American Indians», «Native Alaskan» та «Pacific Islanders» краще застосувати описовий переклад, що у повній мірі передасть зміст цих понять.

3. «The US supreme court has ruled that a large part of eastern Oklahoma remains a *Native American* reservation». (The Guardian, July, 2020) – «Верховний суд США постановив, що значна частина східної Оклахоми залишається заповідною територією корінних жителів Америки».

Через тривалі переслідування, яких зазнали американські індіанці, назва *Indians* отримали неприємні стереотипи та конотації, тому прийнято замінювати її на більш коректні варіанти *Native American*, *indigenous American*, *indigenous people*. У словосполученні *Native American* лексему *American* слід зберегти для більшої точності і перекласти за допомогою лексичної трансформації – *корінний житель Америки*.

На основі наведених прикладів можемо спостерігати, що расова та етнічна політична коректність англійської мови – явище не притаманне українській культурі і, у випадку, якщо вдалий еквівалент не було запозичено у мову раніше, при перекладі доводиться вдаватися до перекладацьких трансформацій. Таким чином, всім політкоректним термінам для позначення

расової та національної належності притаманна позитивна конотація, і основним шляхом відтворення даних одиниць є описовий переклад, рідше калькування.

2.1.2. Переклад одиниць гендерної політкоректності

Досить гостро останнім часом у світовому суспільстві постало питання гендерних розбіжностей на рівні мови. У лінгвістичній сфері це протистояння виявляється здебільшого у двох питаннях. По-перше, проблема полягає у тому, що в англійській мові у багатьох професій назва закінчується суфіксом «-man». По-друге, триває суперечка, який займенник потрібно використовувати у випадках, коли невідома стать того, про кого йдеться. Коли мова йде про переклад подібних виразів, в першу чергу потрібно звернути увагу на головну його особливість – присутність в українській мові граматичного роду. Проілюструємо це на наступному прикладі.

«Being a *postal worker* during lockdown has shown me who really values our work». (The Guardian, August, 2020) – «Працюючи *поштарем* на карантині, я зрозумів, хто насправді цінує нашу роботу».

Так, в даному випадку словосполучення *postal worker* є політкоректним виразом, що заміняє звичне в подібній ситуації *postman*. Як зазначалося вище, в українській мові усі слова мають граматичний рід. Тому переклад даної фрази із збереженням її гендерної нейтральності неможливий. Отже, під час перекладу використовується метод уподібнення.

Схожу картину ми бачимо і в наступному прикладі: «A *spokesperson* for a social media group advocating for LGBT awareness in the military told the Guardian they were pleased to see a traditionally conservative institution accept and “give blessings” to same-sex marriage». (The Guardian, October, 2020) – «Представник групи у соціальних мережах, яка виступає за підвищення рівня обізнаності щодо ЛГБТ у збройних силах, заявив журналістам Guardian, що їм приємно бачити, як традиційно консервативна установа приймає одностатеві шлюби та дає своє благословення».

В мові оригіналу було вжито *spokesperson* з метою уникнути суфіксу *-man*. Однак, для української мови це неактуально, оскільки іменник завжди матиме рід. Тому під час перекладу підбираємо найбільш точний еквівалент, яким є реалія *речник* або *представник*. Використання реалії свідчить про метод уподібнення.

Розглянемо наступний приклад: «Thankfully I have not been given a furlough letter, but I would be a fool to think I was untouchable or my airline couldn't be affected,” said Mitra, another *flight attendant*». (The Guardian, August, 2020) – «На щастя, я не отримала лист про примусову відпустку, але було б нерозумно з мого боку вважати, що це мене не торкнеться й моя авіакомпанія не постраждає», - заявила Мітра, ще один *бортпровідник*».

Гендерно нейтральна одиниця *flight attendant*, що є евфемізмом до слова *stewardess*, замінена на одиницю *бортпровідник*, що хоч і має чоловічий рід, проте також слугує евфемізмом до гендерно забарвленого слова стюардеса:

Окрім денотативного та конотативного значення слід брати до уваги й прагматичну мету повідомлення, тобто те, якого впливу на реципієнта прагнуть досягти мовець. І тут вже вагому роль відіграють відмінності між культурами, що вступають у комунікацію.

«To be *gay* is to get used to blood tests. If you are positive, you do them to monitor your HIV status». (The Guardian, May, 2020) – «Бути *представником сексуальних меншин* означає призвичаїтися до здачі аналізів крові на ВІЛ. У випадку ВІЛ-позитивного статусу потрібно постійно контролювати показники».

Наприклад, в англomовному суспільстві явище гомосексуалізму більш звичне ніж в Україні і тому слово «*gay*», хоч і має певний відтінок негативних стереотипів пов'язаних з ним, все ж таки є словом досить нейтральним і нерідко фігурує в пресі. Початковим значенням лексичної одиниці «*gay*» було «веселий, жвавий» та «яскравий чи ефектний». Починаючи з 17 ст. слово набуло нових конотацій і асоціювалося з тілесними розвагами: *a gay woman – prostitute, a gay man – a womanizer, a gay house – a brothel*. Лише в 1930-х роках

слово набуло сучасного слова і почало застосовуватися на позначення лише чоловіків-геїв і зазвичай використовується у множині [35].

Для представників української культури «гей» звучить образливо, і тому хоч це слово і є найбільш точним перекладом англійського «gay», воно чинить зовсім інший вплив на реципієнта, спотворюючи першочергову прагматичну мету. У зв'язку з цим потрібно взяти до уваги, що слово гей як транскрипція англ. gay існує в українській мові, однак характеризується відтінком зневаги. Тому у перекладі вважаємо за необхідне вдатися до описового перекладу, що відповідає вимогам політкоректності – «представник сексуальних меншин». У той самий спосіб слід перекласти і «straight» – «люди з традиційною сексуальною орієнтацією».

«The overall proportion of the UK population that identify as heterosexual, or *straight*, decreased from 95.3% in 2014 to 94.6% in 2018». (The Guardian, May, 2020) – «Загальна частка населення Великобританії, яка визнала себе гетеросексуальною або такою, що має *традиційну сексуальну орієнтацією*, зменшилася з 95,3% у 2014 році до 94,6% у 2018 році».

Отже, під час перекладу гендерних політкоректних висловів може використовуватися низка різноманітних методів, основними серед яких виявилися метод уподібнення та описовий.

2.1.3. Переклад одиниць соціальної політкоректності

Як вже зазначалося раніше, соціальна політична коректність покликана приховати негативні явища суспільно-економічного життя. І якщо розуміння негативного в українській та англійській культурі дещо подібне, то соціально-економічне становище відрізняється залежно від проблем, які найбільше турбують суспільство. Одна з найбільш важких проблем українського суспільства – бідність, проте у США, наприклад, теж мешкає значний відсоток населення за межею бідності. Саме тому лексика на позначення таких груп населення є дещо схожою в українській та англійській мовах і переклад

відбувається, здебільшого, за допомогою методу уподібнення зі збереженням денотативної та конотативної еквівалентності:

«The average *low-income* family in the UK's most *deprived areas* is likely to be worse off». (The Guardian, October, 2020) – «Стан середньостатистичної *малозабезпеченої* сім'ї у найбільш *неблагополучних* районах Британії наймовірніше погіршиться».

«Social investment model stepped up amid rising concern for *economically disadvantaged*». (The Guardian, April, 2020) – «Модель соціального інвестування активізувалася на тлі зростаючої стурбованості щодо *матеріально незахищених* людей».

Також методом уподібнення перекладаються лексичні одиниці на позначення країн з невисоким рівнем економіки. В українській мові існують сталі реалії *країни, що розвиваються* або *економіки, що розвиваються* на позначення англійських евфемізмів *emerging nations* та *emerging economies*.

«Rich countries urged to help *emerging nations* cope with coronavirus 'financial tsunami'». (The Guardian, March, 2020) – «Багаті країни закликають допомогти *країнам, що розвиваються* впоратися з «фінансовим цунамі», спричиненим коронавірусом».

Політкоректній евфемізації піддаються також такі негативні суспільні явища як наркотична залежність, місця позбавлення волі, та ін. Такі евфемістичні лексичні одиниці перекладаються за допомогою конкретизації, калькування та логічного розвитку, що відображено в наступних випадках:

«Rising *substance abuse* and treatment restrictions are pushing an already over-burdened rehab system to breaking point». (The Guardian, April, 2020) – «Зростання масштабів *зловживання наркотиками* та обмеження у лікуванні наближує, і без того обтяжену, систему реабілітації до критичної точки» (поєднання калькування та конкретизації).

«Still, as of 10 June, 30 of 35 California *correctional institutions* are filled over capacity, according to recent court filings». (The Guardian, August, 2020) – «Однак,

станом на 10 червня, 30 із 35 *виправних установ* у Каліфорнії переповнені, згідно з нещодавніми заявами суду» (калькування).

У наступних прикладах використано прийом логічного розвитку значень, так звана модуляція, що полягає в зміні однієї категорії іншою: *financial meltdown* – *економічний спад*, *financial storms* – *фінансова нестабільність*.

«The effects of the *economic meltdown* are increasingly infiltrating the daily lives of many Lebanese. (The New York Times, July, 2020) – «Наслідки *економічного спаду* дедалі більше проникають у повсякденне життя багатьох ліванців».

«How to help those weathering *financial storms*». (The New York Times, April, 2020) – «Як допомогти тим, хто переживає *фінансову нестабільність*».

Політкоректні евфемізми, які відволікають від негативних явищ дійсності (завуальовують агресивні військові дії та терміни) також в основному перекладаються за допомогою калькування та транскодування.

«All *military operations* across Libya have stopped in response to international appeals». (The Guardian, April, 2020) – «Усі *військові операції* на території Лівії припинились у відповідь на міжнародні заклики».

«The Nagorno-Karabakh *conflict* is a mostly forgotten tragedy, with high human cost and a labyrinth of differing viewpoints». (The Guardian, October, 2020) – «Нагірно-карабаський *конфлікт* – переважно забута трагедія, з великими людськими втратами та лабіринтом різних точок зору».

З викладеного можемо зробити висновок, що соціальна політична коректність представлена в мові багатьма сферами вживання і залежно від того, наскільки ці сфери співпадають з культурою мови перекладу, визначаються основні методи перекладу таких лексичних одиниць. У ході дослідження встановлено, що найчастіше застосовується методи уподібнення, калькування, модуляції та транскодування.

2.1.4. Переклад одиниць на позначення фізичних, психічних та розумових якостей

Використання методу трансформаційного перекладу пов'язане з двома факторами. По-перше, відсутність еквівалентної лексеми в мові перекладу змушує вдаватися до заміни значення вихідного слова. По-друге, деякі граматичні особливості мови оригіналу не зустрічаються в мові перекладу. Таким чином виникає потреба у трансформації синтаксичної структури.

У наведеному прикладі спостерігаємо застосування граматичної субституції, у результаті якої прислівник *mentally* перекладається українським прикметником *психічний*.

«Parents struggle to get help for *mentally ill* children during pandemic». (The Guardian, October, 2020) — «Батьки намагаються отримати допомогу для дітей з *психічними розладами* під час пандемії».

«That allow the *visually impaired* to keep track of infection rates and fatalities». (The Guardian, September, 2020) — «Це дозволяє людям з *ослабленим зором* відстежувати рівень зараження та летальні випадки».

«To every *differently abled* person denied equal access». (The Guardian, November, 2020) — «Кожній людині з *особливими потребами*, відмовлено у рівноправному доступі».

Оскільки англійські евфемізми на позначення людей з особливими потребами виражені неособовими формами дієслова, які не завжди властиві українській мові, перекладачі використовують лексичні та граматичні трансформації, зокрема модуляцію та граматичну субституцію.

ВИСНОВКИ

У роботі визначено сутність поняття «політична коректність», передумови виникнення цього феномену, розглянуто види політкоректної лексики, досліджено явище політкоректності у контексті евфемії та встановлено способи перекладу політкоректних евфемізмів у сучасній англійській пресі.

У першому розділі було визначено поняття політичної коректності як культурного та лінгвістичного феномена, що полягає у використанні лексичних одиниць з нейтральною конотацією на позначення одиниць з негативною конотацією. Розвиток явища політичної коректності нерозривно пов'язаний з мовною евфемізацією. Проте підходи до аналізу політичної коректності різні: поняття трактується як особлива ідеологічна реальність, мовний рух, культурно-поведінкова і мовна тенденція, мовна толерантність, інструмент маніпуляції суспільною свідомістю, тощо. Політкоректна лексика досить широко впливає на сучасне життя людини та проявляється в абсолютно різних його формах.

Найпоширенішими видами вираження політкоректності є: 1) одиниці на позначення расової й національної належності; 2) одиниці на позначення гендерної приналежності; 3) одиниці для нівелювання статевої приналежності; 4) одиниці для нівелювання статусної приналежності; 5) одиниці, які позначають фізичні чи психічні особливості людини; 6) одиниці на позначення непрестижних професій; 7) гендерно нейтральні одиниці, переважно на позначення професій, де нейтралізовано морфеми на позначення роду; 8) одиниці на позначення соціальних та побутових явищ; 9) одиниці комерційної політкоректності

Проаналізувавши співвідношення між явищами політкоректності та евфемії, ми прийшли до висновку, що явища не є тотожними, оскільки належать до різних категорій. Політкоректність – екстралінгвістичне явище, а мовна політкоректність є лише одним із проявів суспільної політкоректності, що полягає в уникненні дискримінації та створенні рівних умов для всіх. В той час як евфемізм – філологічний термін, що означає лексичну одиницю, яка

служить для пом'якшення неприємних понять та явищ. Основною відмінністю між політкоректністю та евфемією є те, що політкоректність – це свідомо вибрана людиною стратегія поведінки, ставлення до оточуючих, а евфемізми – лише засоби вираження цього ставлення на практиці, в мові.

Політкоректна лексика становить значний інтерес для перекладознавства. Політкоректні лексичні одиниці англійської мови, окрім того, що є реаліями та часто не мають еквівалентів в українській мові, також є неологізмами і тому перекладачам доводиться створювати нові відповідники в мові перекладу та застосовувати різноманітні лексичні та граматичні трансформації, щоб якомога точніше передати денотативне та конотативне значення вищезгаданих елементів. У ході дослідження з'ясовано, що калькування, конкретизація, модуляція, описовий переклад, додавання та уподібнення найчастіше використовуються для перекладу політкоректних лексичних одиниць з англійської мови українською.

Політична коректність є явищем культурним і оскільки її прояви та значення в культурах різних країн відрізняються, то і при перекладі помічаємо, що евфемістичне значення притаманне політкоректній лексичній одиниці мови оригіналу при перекладі не завжди зберігається.

Таким чином, професійному перекладачу потрібно знати особливості культур мови оригіналу та мови перекладу, щоб обрати вірний спосіб перекладу і адекватно відобразити не лише денотативне, але й конотативне значення лексичної одиниці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адлер Д. Боротьба проти політичної коректності // Америка. – 1994. – № 442. – С. 5 – 11.
2. Виссон Л. Русские проблемы в английской речи. Слова и фразы в контексте двух культур / Линн Виссон. – Москва: Валент, 2003. – 192 с.
3. Вишнівський Р. Й. До питання про мотиви вживання евфемізмів (на прикладі сучасної англійської мови) / Р. Й. Вишнівський. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – №13. – С. 95–97.
4. Гуманова Ю. Л. Политическая корректность как социокультурный процесс (на примере США) : дис. канд. : 22.00.04 / Гуманова Юлія Леонідівна – Москва, 1999. – 157 с.
5. Дмитрієва М. Лінгвістичні методи запровадження гендерної рівності / Марія Дмитрієва // Законотворчість: Практичні аспекти впровадження принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у діяльності Верховної Ради України / Заг. ред. і упор. О. І. Суислової. – К., 2010. – С. 33–40.
6. Живіцька І.А. Засоби вираження політичної коректності в професійній сфері англійської мови / І.А.Живіцька // Science and Education a New Dimension. Philology, IV(27), Issue: 107, 2016. – С. 89–92.
7. Завадська О. В. Особливості розвитку і функціонування лінгвопрагматичної стратегії політкоректності на пострадянському інформаційному просторі / О. В. Завадська. // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Мовознавство». – 2010. – №11. – С. 119–127.
8. Зайко Л. В. Політкоректна лексика сучасної англійської мови як різновид евфемізмів / Л. В. Зайко. – Буча, 2016. – 10 с.
9. Зайко Л. В. Політкоректна англійська номінація : семантичний зсув від евфемізмів до дисфемізмів [Електронний ресурс] / Л. В. Зайко. – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/index.php/filologiya/31/1866-politkorektna-anglijska-nominaciya-semantichnij-zsuv-videvfemizmiv-dodisfemizmiv.html>.

10. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. 2. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі / В'ячеслав Іванович Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 303 с.
11. Карпухина Т. П. Языковые средства выражения политической корректности во французском политическом дискурсе / Т.П. Карпухина, Н. В. Кузнецова. // Вестник МГЛУ. Серия «Языкознание и литературоведение». – 2015. – Вып. 12 (723). – С 60-74.
12. Кацев А. М. Эвфемизмы в современном английском языке / А. М. Кацев. – Л.: Луч, 1986. – 164 с.
13. Кириллов А.Г. Эвфемия и политическая корректность как культурно-поведенческие и языковые категории (на материале английского языка) / А.Г. Кириллов, Я.С. Мязова // Высшее гуманитарное образование XXI : проблемы и перспективы: материалы IV Межд. научно-практ. конф.: Изд-во ПГСГА, 2009. – Т.2: Филология и другие науки. – 2009. – С 145-149.
14. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учебник для институтов и факультетов иностранных языков / В. Н. Комиссаров. – М. : Альянс, 2013. – 253 с.
15. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник / І. В. Корунець. – Вінниця : Нова Книга, 2003. – 448 с
16. Крысин Л. П. Эвфемизмы в современной русской речи / Л. П. Крысин. – М., 2000. – 286 с.
17. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
18. Сінькевич О. Б. Політкоректність в контексті глобалізаційних процесів сучасності / О. Б. Сінькевич. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. –12 с.
19. Тарасова В. В. Політична коректність в англійському та українському медіадискурсі / В. В Тарасова // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Філологічні науки. – 2018. – Вип. 281. – С. 100–110.

20. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. ТерМинасова. – М. : Слово, 2000. – 624 с.
21. Ткачик О. В. Англійські евфемістичні неологізми в публіцистичному стилі та їх переклад українською / О. В. Ткачик, Т. К. Бабаєв // Вісник Національного технічного університету України «КПІ» № 3. – 2014. – С. 52–59.
22. Толстая Н. Н. Двое : Разное / Н. Н. Толстая, Т. Н. Толстая – М. : Подкова, 2001. – С. 297–330.
23. Фесенко І. М. Особливості перекладу евфемізмів в політичній комунікації / І. М. Фесенко, Ю. А. Долженко. // Нова філологія. – 2012. – №53. – С. 185–188.
24. Харитонова В. Ю. Эвфемистическая репрезентация концептов в англоязычной речевой культуре : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. : спец. 10.02.04 "Германские языки" / Харитонова В. Ю. – Воронеж, 2008. – 22 с.
25. Цурикова Л. В. Политическая корректность как социо-культурный и прагмалингвистический феномен // Эссе о социальной власти языка / Под ред. Л.И. Гришаевой. – Воронеж: ВГУ. – 2001 – с. 94–102.
26. Шляхтина Е. В. Языковой аспект политкорректности в англоязычной и русской культурах : дис. канд. : 10.02.19 "Теория языка" / Шляхтина Е. В. – Ярославль, 2009. – 213 с.
27. Beckwith, F.J. Are You Politically Correct? / F.J. Beckwith, M. Bauman. – Prometheus Books, Buffalo, NY, 2006. – 230 p.
28. Grice H.P. Studies in the Way of Words / H.P. Grice. – Harvard University Press, 1991. – 406p.
29. Hughes G. Political correctness: a history of semantics and culture. / G. Hughes – Oxford : Wiley-Blackwell, 2010. – 320p.
30. Popa E. Language, politics and political correctness / E. Popa // Studia Univ. BabeşBolyai. Philologia. Cluj-Napoca, 2000. – Anul 45. – №4. – P. 17-21.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

31. Карманная энциклопедия The Hutchinson – М.: Внешсигма, 1995. — 664 с

32. Комлев Н. Г. Словарь иностранных слов / Н. Г. Комлев. – М. : Эксмо-пресс, 1999. –324 с
33. Гэррод Д. Социология А-Я: словарь-справочник / Д. Гэррод, Т. Лоусон, К. С. Ткаченко – М.: Фаир-пресс, –2000. – 608с.
34. Трофимова З. С. Словарь новых слов и значений в английском языке / З. С. Трофимова. – М.: Павлин, 1993. – 302 с
35. Dictionary.com [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.dictionary.com>.

АНОТАЦІЯ

наукової роботи під шифром «Евфемізми»

Актуальність дослідження зумовлена зростаючим інтересом лінгвістів до мовних елементів, які здатні відображати зміни в суспільстві та формувати думку, що впливає на реципієнтів. У контексті міжкультурного спілкування вивчення цих одиниць є особливо актуальним, оскільки дозволяє зрозуміти реальність іншої культури та вірно відтворити їх у мові перекладу.

Мета роботи полягає у дослідженні прагматичних та лексико-семантичних особливостей евфемізмів як лексичного засобу вираження категорії політкоректності на матеріалі сучасної американської та британської преси.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- з'ясувати сутність поняття «політична коректність», визначити передумови виникнення цього феномену;
- виокремити види політкоректної лексики;
- дослідити явище політкоректності у контексті евфемії;
- розглянути особливості перекладу політкоректних евфемізмів у сучасній англомовній пресі

У процесі роботи були використані як **загальнонаукові так і власне лінгвістичні методи**: теоретичного *аналізу* та *синтезу* лінгвістичної літератури (для систематизації різних підходів до вивчення поняття евфемізмів); *описовий* (для інтерпретації політкоректних одиниць); *контекстуальний* (для визначення лінгвістичних та екстралінгвістичних особливостей евфемізмів); *зіставний* (для виявлення спільних і відмінних рис політкоректних одиниць у зіставляваних мовах), *узагальнення* (для підведення підсумків дослідження).

Робота складається зі вступу, двох розділів (перший теоретичний розділ окреслює основні теоретичні здобутки науковців з даної тематики, другий практичний розділ містить аналіз ілюстративного матеріалу), висновків та списку використаної літератури. Загальний обсяг 30 сторінок.